

BUREAU :
KONINGSTRAAT, 4, ANTWERPEN.

ABONNEMENT PER JAAR :
voor Nederland 1 gl.
voor het Buitenl. fr. 2.50

INHOUD :

1. HET GEZAG Jacq. Mesnil.
2. PAN-GERMANISME EN PRUISENDOM
Ern. D'Hooghe.
3. FEITEN.
4. OVERZICHT.
5. Van Albrecht Rodenbach : FESTIVAL.
6. BERICHT.

Het Gezag.

I.

Het sociaal beginsel van het gezag is het noodzakelijk gevolg van het begrip van God.

Ik meen « God » in den zin dien men er tot hiertoe aan gegeven heeft, dat wil zeggen in 't algemeen, in den zin van een wil buiten en boven den eenling mensch, een Wil waaraan hij zich moet onderwerpen, ook zonder hem te begrijpen en die immer iets ondoorgrondelijks voor zijn rede, iets gewijds, iets heiligs inhoudt.

God veropenbaart zich dus niet rechtstreeks aan iedereen. Om zijn orde op aarde te doen

heerschen, moet deze noodzakelijk opgedrongen worden aan de menschen die niet in staat zijn haar innerlijk te voelen. Vandaar de tolken welke die orde verklaren, van daar het gezag hetwelk haar doet in eere houden.

De thans nog zoo verspreide meening, dat de wanorde onvermijdelijk ware, indien er geen gezag was, komt hieruit voort, dat in den geest der meerderheid het woord *orde* onbewust *goddelijke orde* beteekent.

Tegenover die goddelijke orde stel ik de natuurlijke orde, die ieder in zich erkennen kan en die zich niet opdringt door een dwang van buiten, maar door zijn wezenlijke noodwendigheid. Zoo er een alomvattende Wil bestaat, zal hij zich in ons uiten, alleen in ons kunnen wij hem begrijpen. Ik ben zijn tolk, ik ben de priester van mijn eigen godsdienst.

II.

Het begrip van God heeft zich met den tijd ontwikkeld, en daarmêe in verband het beginsel van het gezag !

Wij zullen het nagaan door het tijdvak waartoe wij nog behooren en dat wij met den naam van christelijk tijdvak kunnen aanduiden, en wij zullen het stil-aan zijn persoonlijken vorm zien verliezen, zich verstrooien en zich ontbinden, tragsgewijze tot den mensch, zijn schepper, terugkeeren en zich in hem vernietigen.

Volgens de katholieken is God vleesch geworden; hij is op aarde gekomen om er zijne orde nauwkeurig te openbaren. Hij staat in gestadige betrekking met onze wereld; zijn priesters zijn met de *Genade* begiftigd en door hun tusschenkomst komen de menschen met hem in betrekking. Hij heeft de gehoorzaamheid voorgeschreven, hij heeft de hiërarchie in de wereld zoowel als in zijn kerk ingevoerd. Het gezag is goddelijk recht.

Ook voor de protestanten is God op aarde gekomen en heeft er de onwrikbare, eeuwige Waarheid verkondigd. Maar iedereen mag volgens zijn eigen gevoelen het boek uitleggen, waarin zij werd uitgedrukt. Het gezag behoudt zijn eersten grondslag, maar de dwang dien het uitoefent, is minder streng.

Van dan af is het onderzoek vrij: het strekt, zoo niet tot de vrijmaking van het individu, dan toch tot de ontvoogding der gedachte. Reeds in de vorige eeuw heeft de wijsbegeerte het begrip van God den genadeslag toegebracht. Terwijl het afbrekend werk reeds voltrokken is, dank aan de logiek der redeneeringen, zijn echter de zielen nog de prooi van het verleden en de denkers durven niet alle praktische gevolgen afleiden uit de door hen erkende waarheden. Niettegenstaande de «Kritik der reinen Vernunft» blijft bij Kant nog bestaan het begrip van God, de orde van hooger neergedaald, waaraan iedereen zich moet onderwerpen: hij spreekt ons van een morale wet waarnaar wij ons moeten schikken, die voor ons verplichtend is.

Een dergelijke tegenstrijdigheid doet zich in de XIXe eeuw in de sociale instellingen voor. De zoogezegde *liberale* burgerij, wier geest de meeste huidige regeeringen doortrokken heeft, roemde de vrijheid van denkwijze, had een zekere neiging tot atheïsme en stelde zich

graag als vijandig aan tegenover den godsdienst. Zij liet echter de oude moraal in haar hoofdtrekken bestaan, zij bleef God aanroepen tot in haar eedformulier. Werkelijk was zij ontredderd, zonder eigen denkbeelden, zonder levensopvatting, zonder volgehouden wil. Haar werking is louter negatief geweest en de kracht heeft haar zelfs ontbroken de gevolgen van haar ontkenning te aanvaarden.

Zooals ik het hierboven deed opmerken, is zij overtuigd van de noodzakelijkheid der instandhouding van het gezag om niet in de wanorde, in den chaos te vervallen. Zij ziet de tegenspraak niet die er bestaat tusschen toe te laten God te loochenen en te verbieden 't gezag aan te raken. Logischerwijze bestaat het gezag niet zonder God. Hierdoor is de zoogezegde liberale burgerij heden ten dage genoodzaakt het stoffelijk geweld te gebruiken om dit gezag te verdedigen en zich bij de katholieken te scharen die alleen een moreelen steun aan 't gezag kunnen verleenen.

Zal de verlossing komen van de nieuwe strekkingen die zich heden zoo machtig om ons openbaren? Laat ons bekennen dat er vele autoritaire geesten zijn onder hen die ze verdedigen en niet het minst onder hen die het luidste gerucht maken. Na de kerk, na het vaderland gediend te hebben, zouden wij volgens hen de *maatschappij* moeten dienen. En die maatschappij zal niet enkel de som der eenlingen zijn die haar uit vrijen wil zullen samenstellen; die maatschappij zal een bewustzijn hebben, een wil die den onzen zal buigen. Tegenover haar zullen wij allen gelijk zijn, wij allen zullen *burgers* zijn, en ieder van ons zal zijn denkwijze mogen uitdrukken, zoo het slechts de denkwijze van den burger en niet de denkwijze van den eenling is. Daar wij allen voor de maatschappij gelijke burgers zullen zijn, daar wij gezamenlijk een eenheid zullen vormen, zoo zullen wij allen één stem hebben en de stemming zal rechtvaardig zijn. Hier echter ontstaat de tegenstrijdigheid: het besluit door de meerderheid der burgers genomen zal opeens de denkwijze der maatschappij genoemd worden, zal niet alleen verplichtend zijn voor alle *burgers*, maar ook voor alle *individueën*,

want werkelijk kan men den burger van het individu niet scheiden, zooals men een hoedanigheid niet kan afzonderen van het voorwerp waaraan het toebehoort, en zoo men het op theoretische wijze doet is het alleen met het doel de onmogelijke gelijkheid kunstmatig te vestigen.

Vele partijgangers der nieuwe denkbeelden spreken ook van « het Menschdom te dienen, » mede te werken aan de ontwikkeling van het Menschdom : ik weet dat het begrip van God, wel is waar uiterst verlengd, hen nog altijd vervolgt ; toch druk ik hun volgaarne de hand en laat ze hun opperwezen aanbidden, want ik kan me waarlijk niet inbeelden, hoe zij mij den Wil van het Menschdom zouden kunnen doen verstaan, hoe ze mij slechts zouden kunnen dwingen mensch te zijn.

III.

De natuurlijke strekking van ieder mensche-lijk wezen is : geheel zijn persoonlijkheid in alle richtingen te ontwikkelen.

Deze strekking werd tot hedentoe als *zonde* aanzien en alle godsdiensten en alle zedeleeren hebben haar achteruit gedrongen ten voordeele van een beginsel buiten het individu, van een goddelijk beginsel. Niettegenstaande alles is zij aan 't licht gekomen, want zij is de oorspronkelijke, onherleidbare drang van ons wezen, en daar zij strijdig was met de openbaar beleden voorschriften, zoo moesten de lieden, die er aan gehoorzaamden, zonder het te kunnen bekennen, huichelaars worden.

Het wordt tijd dat de huichelarij ophoude, en dat deze opoffering onzer ikheid niet langer als een deugd aanzien worde.

Het doel der Menschheid is niet meer mijn doel, dan het het doel van God was. De menschheid is niets anders dan de som der eenlingen die haar samenstellen : zij bestaat niet buiten mij, u, ons, zij heeft geen eigen doel ; het is onzinnig mij als ideaal voor te stellen een « mensch » te worden. Ik ben een mensch. Mensch zijn is een mijner eigenschappen, een eigenschap die gij allen bezit, en die ons toelaat elkaar te begripen. Ik ben echter iets

meer ; ik ben een ikheid, een individualiteit. Door mijn ikheid volledig te ontwikkelen, zal ik alle eigenschappen ontwikkelen die haar eigen zijn, de eigenschap « mensch » inbegrepen. Als gij allen zoo doet, zal de menschheid er zich wel bij bevinden.

Nu, zeg mij, of er nog een enkele basis overblijft, waarop het gezag zich grondvesten kan ?

JAC. MESNIL.

Pan-Germanisme en Praisendom.

Liever duid as slav !

De boeren uit Ditmarschen.

« Vlaamsch en Vrij » — n^r van 9 Augustus 96 — bevat het eerste deel van een lang opstel, getiteld : « De Vlaamsche Beweging uit een Aldietsch standpunt » door zekeren Dr. Harold Graevell — een meneer die, als een Zondagsjager uitgerust, op het eerste blad, tot groot jolijt aller kindermeiden en zotte flaminganten tentoongesteld is. Wij zouden over dit uitgebreide baksel niet reppen, indien het ons niet voorkwam te zijn : een document van allerhoogste beteekenis voor de kennis van zeker streven dat in de laatste zes maanden langs hbe meer ruchtbaar begint te worden, namelijk : het « pan-Germanisme ». Indien die « beweging » zich bepaald had tot het tadeloos geleuter der Aldietscherij, tot die liefhebberij van half-en-half, het platduitsche gebazel, de onderlinge wierookzwaaijerij van overigens welmeenende maar zwaartillende nevelgeesten — het ware niet erg. We zouden dat eens met eenen hartelijken toast kunnen beantwoorden en roepen : « ga je gang, aldietschdom ! » maar — de platduitscherij ontaardt van dag tot dag meer in... platbroekerij, 't is niet langer zake op onze lachspieren te werken met een taalkundig receptje om een nieuw idioom samen te bakelen ; men komt nu niet langer enkel af met tirades als van « dat eenmaal de Dietsche Hanze weer heersche van Koenigsberg tot Duinkerken — dat de Noordzee één aldietsch volk toehoore —

dat één stam, één taal worde of herworde (volgens hen); — kortom, dát wat de dingen, de feiten, de geschiedenis niet zelf gemaakt hebben, dát willen die heeren tot stand brengen. En wie zijn die heeren die geschiedenis maken willen?

Is het een Artevelde, een Oranje, een Napoleon of een Bismarck? Zijn er profeten omtrent lijk Mahomet, apostels lijk Luther, om de groote daad te volbrengen? Pieter de Eremijt — eilaas, wie vervangt u om de grootsche gedachte van den nakenden kruistocht voor Noordsche beschaving in de gemoeieren van volk en riddersen te griffen? Of, zoo men het zonder een geniaal Voorlooper, Vinder of Ziener stellen kan, zijn het dan soms «de besten uit den lande» — is het de fleur der jeugd — is het de geestdriftige knapenschap in wie de gedachte ontweek? Heeft een dichter van haar gedroomd? Of leeft soms, diep in ons terneergeslagen volk, de eeuwige rouw om de scheiding van 't droombeeldige Groot-Duitschland? — Liggen wij in ons bed 's nachts, met oogen waarvan de slaap wijkt, en zuchten wij: «Groot-Duitschland! Groot-Duitschland! ons toekome uw rijk! Verlos ons van de booze Gallen.... Leid ons niet in bekoring op te staan en.... Keizer Wilhelm's blijde intrede te gaan vieren in de goede stede van Brusselen.... Nu en in de ure onzer dood. Amen!»

Neen, burgers en boeren, neen knechtjes en meisjes... 't is Mahomet niet die den grooten krijg predikt, die in onze zwaargeslagen gewesten ten opstand komt inrichten — 't is Dr. H. Graevell, eigenaar eener philologische doctorsmuts, en die in 1856 te Berlijn, de kazerne-stad, geboren, in 1863 reeds — op 7 jaar! — een «merkwaardig» boek uitgaf: «Grosz Germanien». Men mag dus zonder vare voor tegenspraak vermoeden dat, toen die heer nog moeders melk genoot, hij in 't geniep reeds bouwstoffen zamelde, ja zelfs dat zijn eerste voortbrengsels.... (verschooring) eenigszins geurden naar het ferme, geschiedenis makende, profetische Boek — zijn *Alkoran* — dat eenmaal het «'t daghet in den Oosten»! zou uitba-zuinen aan de poorten der aldietsche utopie — utopie die thans niet langer in het Land van Utopia tehuis hoort — maar wèl en wis is: 't Paard van Troje, dat in zijn bordpapieren flanken 't leger der annexirende pinhelmen bergt — de Barbaren komende van het Oosten!

Harop, vlaamsche kerels. Aandacht!

Aan al wie waarlijk: «Vlaamsch en Vrij!» wil zijn — en niet «slaaf en Pruis» — aan al degenen die zeggen: «Vlaanderen aan den Vlaming!» — of: «Nederland aan de Neder-

landers!» — of, beter dan dit alles: «het menschedom aan de menschen!» — ziehier een kosteloze waarschuwing, zonder verwaandheid van klaarziende, alleen den raad van iemand die weet dat de toekomst niet ligt, noch in 't Zuiden, noch in 't Oosten, maar *in ons zelf*, diep in ons eigen gemoed, in onze zelfstandigheid, in ons eigen Neerlandsch zijn — in ons Neerlandsch mensch-zijn — aan al de knapen die van goeden wille zijn, roept een der uitgekreten «zestienjarige critici» toe: «waakt, waakt! oog in 't zeil.... l'horizon politique se rembrunit... er zijn pinhelmen aan de kim... Zuster Anna, ik zie eene groote stofwolk komen, 't is onze genadige Vorst, de inpalmende potentat, de Pruisische parvenu, de theatrale Lohengrin-caricatuur, gezeten op een wit paard — op het hoofd niet de zilveren blinkende zwane, maar de zilveren blinkende pinne, en, om zijne lippen, den zoeten glimlach van den nutteloozen ongevraagd redder — *malgré et contre tous!* — Harop!

Dát roepen wij, echte jeugd van Vlaanderen, dat zeggen wij en zijn zoo ondankbaar aan den paal te spijkeren de belanglooze medewerkers (een decoratie, asjeblief!) van het edele werk.

Eenige aanhalingen, welsprekender dan eene ontleding, dan de logische opvolging stap voor stap van 's heeren Graevell's pleidooi, zullen klaar doen zien met wat slag van lieden wij te doen hebben. Nooit tot heden heeft in een Vlaamsch blad zulke taal geklonken! Nooit is een flamingant zoo diep gedaald in de enggeestigste platbroekerij.

Het doel is: «eene beweging te doen ontstaan in de geesten, sterk genoeg om in eene staatkundige over te slaan» (p. 511), de «Fransche invloed die in ons land alle zelfstandigheid des geestes vernietigt» (id) dient geweerd. «De Staatskunde moge grenspalen en slagboomen oprichten» (id.) — het doel is: niet die palen om te rukken en voor eeuwig in de zee te smijten bij de andere wrakken van 19 eeuwen dwaling en misleiding — neen zij zullen die palen enkel verschuiven, en een groot Rijk maken onder de opper-voogdij van den Duitschen dwingeland! En samen «schouder aan schouder,» zullen wij dan allen mogen meekampen «wenn es gilt des Reiches Ehr zu wahren» (o Wagner, hadt gij dát gedacht?!) «De bestemming van Pruisen was eerst het Oosten te beschaven» — thans is de beurt aan 't Westen. Reeds heeft Bismarck, geniaalweg, Hanover klein gekregen, «en reeds waren Hanoversche beambten van toen af werkdadig naast Oost-Pruisische» (p. 517) — o zege-

ningen der Pruisische beschaving. Verder, verder moeten we gaan! Pruisen moet den toegang veroveren tot de wereldzee, « en daardoor bereiken de mogelijkheid tot eene voerende rol in de wereld, tot de Duitsche wereldpolitiek. » (p. 512). En daaraan moeten wij, Vlamingen en Hollanders, braaf meêwerken. « Dat de Pruisische adelaar waaie op de witte vlag! Laat ons niet doen als de Beiersche particularisten, die « de Pruisen ongeveer op dezelfde hoogte schatten als de Franschen » (de verraders!) of als de Zuid-Duitschers, « *die in 1848 op echt Germaansche wijze trouwbreukig werden tegenover hunne eigene vorsten en met het internationale uitschot aller landen in Baden verbroederden, in 't jaar 66 zich tegen de « eeniging » door 't gehate Pruisen verzetten en zich in '70 nog bezinnen moesten, of ze wel meêdoen zouden.* » (bl. 513). Die menschen zijn dom en gemoedelijk, maar « hun luiheid in denken zal langzamerhard ook wijken. » (id.) Reeds thans in Weenen, « wanneer de Pruisische officiers aan het Rijksgesantschap verbonden, in hunne lange rokken door de straten stappen, als een beeld ridderlijker manhaftigheid, dan blijven die van Weenen staan en kijken ze na. Zij voelen 't ontwillekeurig en zeggen 't wel eens onbewimpeld, *dat dit ras de toekomst in handen heeft* (id.)

O waar zouden wij enden, moesten wij alles wat *plat* is uit dit definitieve produkt opvischen?

De Engelsen — zoo luidt het verder — « vreezen ze instinktmatig, dat eene geweldige beslissing over de heerschappij der zee, en daardoor over de wereld voor de deur staat, wanneer de Duitschers naar den geest *een* geworden zijn; wanneer de Hoogduitschers zich niet meer als gedwongen Pruisen van 2ⁿ rang zullen voelen doch vroolijk in den kamp zullen treden voor hunne stelling als Wereldmacht? *Hebben zij 't voor gevoel dat, wanneer Duitschland met behulp eener geweldige vloot overzeesche volksaanplantingen aanwerft en met zijne overvloedige bevolking bezet het onvermijdelijk de eerste natie der wereld worden moet?* »

Is het niet om krankzinnig te worden? Dat een Duitscher zoo iets neerlegt, dat « ligt in den aard der zaak ». Maar dat een Vlaming, iemand die boft op zijn.... vaderlandsliefde, op zijn democratischheid, ja, op zijn Multatuli-achtigheid, zoo iets in 't Limburgsch overzet, en niet bang is alle steenen te zien opstaan om naar zijnen dommen kop te vliegen: zoo iets is dan toch hemeltergend en wraakroepend.

Maar wij gaan voort, wij gaan altijd voort. Als staaltje van wat Groot-Duitschland zal

verstaan onder vrijheid van denken, onder dat wat wij, Nederlanders, altijd het hoogste hielden, wat wij aanroepen en gebenedijen, dat wat ons lardeke nog maakt tot een Eden te midden der woestenijen van Oost en Zuid: « men diende er wezenlijk eens over na te denken, of men niet ergens in eene bergstreek een stevig klooster (lees: *Festung*) hoefde te bouwen, ruim genoeg om allen die tegen het nieuwe rijk in woord of schrift haat kweeken en 't zaad der tweedracht zaaien, op te nemen. 't Is hoog tijd dat men al die vitters duchtig te lijve ga; hier is ontzien zonde. »

HET STAAT ER.

Waarlijk, 't water komt ons in den mond. Wij verzoeken, wij bidden, wij reikhalzen, wij smeeken — neen, wij vergen, wij eischen Groot-Duitschland — wij BI - SCH - EN het, hoort ge?

Neen, 't is maar om te zeggen, maar in Groot-Duitschland moet het moeilijk zijn om te ademen....

— *Smetsj hem de deuj ooit!*

Wie nu Groot-Duitscher worden wil
Die kieze ruimer baan!

Genoeg.

Wie wensch « dat... de naastvolgende oorlog (zij roepen hem, de smeerkokkels!) de Nederduitschers vereenigd vinde en dat een tweede Waterloo voor immer een einde stelle aan Franschen lust naar Dietschen grond » — heilige declamatie, wees gegroet! — dat zij die « het Staatskundige bondgenootschap » verlangen met de Feldwebels van over den Rijn, — niet het land van Goethe en Beethoven, Heine, Novalis, Wagner, Stirner, Nietzsche, maar de streek van Moltke, Bismarck, Wilhelm — DAT DIE ZICH NOEMEN. Dat ze optreden, een onafzienbaren stoet vormen van hi-ha-ënde ezels, van knechten en meiden in soldatenpakje, en wij zullen wel middel vinden, dank aan de nieuwste uitvindingen op het gebied der waterleiding (denk aan Pantagruël boven op de torens van Parijs) om dat moffrikaansch gespuis klein te krijgen.

« Belgische matrozen dienen op de Duitsche vloot — met commando in 't Nederlandsch — (daar, Vlamingen, daar is 'n beetje — hou nu uw bakhuis!) « het Belgisch leger voert daarvoor Hoogd. commando en staat onder Duitsche verordening. » (p. 517). Het is een braaf mensch, die u op voorhand verwittigt. Wa-blijf-je?

En nu de apotheose:

« Wanneer dan de keizer, beschermheer des Bonds, zijne feestelijke intrede, zijne « Blijde inkomst » zal houden in de oude hoofdstad van Brabant, dan zullen hem als in de oude tijden de Neringen en Gilden te gemoet treden... enz. (p. 518).

Een zothuis voor Herrn Dr. Harold Graevell — eene decoratie voor zijne aldietsche handlangers.

Amen.

Brussel, Augustus '96. Ernest D'Hooghe.

Feiten.

Beschavingswerk. — Lothaire, die den engelschen koopman Stokes deed ophangen, daar ergens ginds ver, in donkerst Afrika, omdat hij geweren en poeder verkocht aan de Araben, is vrijgesproken voor het « Congoosche oppergerecht » zetelende te Brussel. Zeer wel, 't doet ons immer plezier een mensch vrij te weten. We zullen over die zaak niet spreken, in zoover zij de personen aangaat. Maar al wat daar tijdens dit proces door advocaten, neger-beschavers, krijgsmannen en journalisten gewauweld is geworden neemt niet weg, dat de geheele indruk een zeer droevige is. — Menschen uit Europa besluiten dus een land, een werelddeel groot, in te palmen, en dat om de zwarten gelukkig te maken, die lijden eilaas onder de grofste onwetendheid, door de slavenhalers « genegerd » en gemarteld worden, die elkaar ook bij geval onderling opvreten. (Eigenlijk, in andere, meer beleefde vormen, gebeurt hetzelfde in onze beschaafde gewesten; maar dit tot daartoe.) In elk geval, onze diklippige en kroesharige broeders hebben ons geenszins naar ginder geroepen. Men heeft die goede kinderen dadelijk een gouvernement gegeven; — zij hebben dit bemerkt aan allerlei dingen, als daar zijn: katoenen geruite en gevefde jurkjes, zwembroekjes, en vooral aan 't vuurwater, dat hen goed afsmaakt; vroeger stelden zij 't met kalabasmelk, maar de alkohol is niet te misprijzen. Zij hebben

daarvoor in ruil gegeven olifantstanden, en wat weet ik al. Ook, ik vergat het te melden, hebben zij kennis gemaakt met syphilis, en andere aangename dingen van dien aard, vroeger onbekend onder dat volkje. Zij weten niet wat goed is; de beschaving is een mooie zaak en geeft den negers veel vermaak. Nu zijn er echter onder hen die 't met heel dit europeesch geknoei niet erg ophebben. Zij hebben een instinct van vrijheid, zij willen niet soldaatje spelen onder 't gezag van een blanke. Nu komt er een engelsch sjacheraar, die hun poeder en vuurroeren verkoopt. Met begeerige handen grijpen ze naar die wonderdingen, waar men een mensch een gat in zijn lijf kan mée blazen,.... en, daar hebt ge de zaak Stokes. Is nu een soldaat van het congoosch gouvernement, die met poer en alkohol de menschen vermoordt, niet even plichtig als een slimmerd die aan de inboorlingen, of zelfs aan Araben (die ook de negers uitbuiten willen evenals de eerste handelsfirma de beste die de Congo-regeering ondersteunt) de middelen aan de hand doet om zich te verdedigen?

Neen, meneeren, 't is heel uw koloniseeringstelsel dat afschuwelijk en walglijk is. Wreek u niet op de werktuigen, of ze dan Stokes of Lothaire heeten. De eenige schuldigen zijn: de europeesche staten die, elk van zijn kant, trachten onze afrikaansche evenmensen op hun wijze te be....rooven van schatten, waarvan zij gelukkig nog de zoogezegde waarde niet beseffen.

Flaubert riep tot de burgers van Rouen eens: « Classes éclairées, éclairez vous ! » Wij zeggen tot al onze Congo-beschavers: « beschavers, beschaaf u zelve ! »

Kunstkroniek ! — Onze goeie vriend, de keizer van Duitschland, heeft, naar de kranten vertellen, weer een gewrocht in de maak: een tekening voorstellende: « het leger dat de kunst en de nijverheid beschermt. » Dat is wat nieuws, niet waar? *Hoch, höher, am höchsten !*

OVERZICHT.

TE PRONK.

De hooggeleerde heer Dr Paul Fredericq, pontifex der Gentsche Vlaamsche liberale.... « beweging », schrijver van (zie Van den Branden's *Biogr. Woordenboek*), lieveling der

meerderjarige Muzen, *grand pourfendeur de jeunes*, jaarlijksche vonnisser der literatuur van België in het Engelsche hoogst slaapverwekkende weekblad: *The Athenæum*, de heer Dr. Paul Fredericq, zeggen wij, dien wij waardeerden als een verdienstelijk doch ietwat pedant, dikbuikig, mooibaardig, rond-geuzig, joviaal-burgerlijk, zich-zelf-wetende-te-schaten, — en somme: *schoolmeester*; de heer Dr. Paul Fredericq, die nooit of nimmer er in gelukte vijf regelen zuiver, klaar, mooi en helder Nederlandsch te schrijven, — de welgedane, flink gekamde, beschermende heer P. F. (oef!) heeft in bovengenoemd Eng. weekblad zijn jongste produkt neergelegd. — Alle vrienden der leute zullen dies hunne ooren openen, en vreugd bedrijven.

Oyez, manants:

« In marked contrast to the ferment and discord prevalent in the French literary camps is the complete calm that characterizes Flemish literature. It is true that even amongst Flemish writers « les Jeunes » have raised their standard of revolt; (bravo, professor, dat's een beeld!) but their literary organ *Van nu en Straks* (*To-day and To-morrow*) is distinguished by nothing out of the ordinary except its frontispiece and *culs-de-lampe*. »

Dit is te vergelijken met twee « kunstbeschouwingen » in twee Gentsche bladen verschenen, en die om hun kordaten epigrammatischen stijl waarlijk aanden geschiedschrijver der toekomst dienen overgeleverd te worden. Want die meneeren, die tegenwoordig durven Kloos móci vinden, zullen binnen een jaar of tien met dergelijke praatjes over een andere onzer jongeren afkomen, en, voor zooveel wij kunnen, willen wij hun die moeite sparen.

Het Volksbelang, na 't verschijnen van n° 1, eerste reeks, van Van Nu en Straks: « *V. N. & S. is verschenen; of het waar zal leveren voor zijn geld blijft te bezien.* »

Tijdschrift van het Willemsfonds (dit jaar): « *van het raadselachtig tijdschrift V. N. & S. is weer een n^o verschenen.* »

Ziedaar alles wat de gezworen leiders onzer politieke, letterkundige, en andere liefhebberijmaatschappijen hebben weten te vertellen over het eenige frissche en ernstige werk dat in de laatste jaren in vl. België aan 't licht is gekomen.

Er is op dit alles niet te antwoorden. Wij stippen enkel aan. Alleenlijk om te eindigen weze vermeld, dat hr. P. F. verder in zijn artikel bijzondere verdiensten toekent aan een « bekroond » drama (sic) van den hr. Isidoor

Albert; dat de heeren Bogaerd, Stockmans, Leën en Van Nerum hun sporen aan 't winnen zijn (welhoe, hr. prof., wéeral een beeld?), — beproefde schrijvers als de hh. G. Segers en Wattez vervullen de beloften door hen vroeger gegeven, en de hr. Sleeckx, Nestor der vl. letterkunde..... — ge kent het deuntje.

Van Mej. V. Loveling en haar neef M. Cyriel Buysse wordt verder gezegd — dat zij « still occupy the position of the two leading Flemish prose writers ». « Occupy the position » is waarlijk goud waard, in alle opzichten. Hr. Professor, u is een boosaardig mensch zonder het te weten. — Allo, toe, rij op: ge zijt heel eenvoudig de Polonius van Zuid-Nederland: Klinkt het niet fraai!

Dr. POLONIUS FREDERICQ,

geschiedkundige en *man of letters*.

G.-t.

J. K.

De heer LODEWIJK OPDEBEECK en de zestienjarige «recensors» van ONTWAKING.

Ons bladje heeft het verleden week te kwaad gehad met den achtbaren hoofdsteller van het weekblad « *Vlaamsch en Vrij* ». Een onzer medewerkers had goed gevonden over het jongste gewrocht van dezen dapperen scribeent eenige volzinnen uit te boezemen, die niets gemeens hebben met de diepdoordachte en sterkgespiede opvijzelingen die de hr. O. in zijn eigen blad, onder de handteekening *Milio*, opnam. De toon van 't in ons orgaantje opgenomen artikel was, wij bekennen het, eenigszins familiaar; er ontbrak daaraan de noodzakelijke eerbied; ja, 't was niet van kwajongensachtige gekscheerderij vrij te pleiten. Wij zijn zoo jong! Ettelijke zuigelingen die van de redactie deel maken hebben ons verklaard, dat zij voortaan « *Vader O.* » geheel met rust willen laten. Rust zacht, verbolgen geest! *Hetj geé vervéed!* Dat uw voeten niet sidderen van verontwaardiging in UEd. botten! Hiermede bieden wij u de vredepijp, en wij ledigen een flesch japwater op uw heil, o smettelooze, onaantas bare, o eenig-eeuwige « *Brigand* », laatste der rederijkers!

Van Albrecht Rodenbach

FESTIVAL

Het was feest op het dorp en laat in den avond. De nacht lag over de velden.

Het wemelende volk stroomde over de plaatse rondom de verlichte trede waar het muziek aan het spelen was.

De lichten schitterden en de schaduwen dansten, en de eene gilde de andere opvolgde en de eene walze de andere.

En och het was al uitheemsch en vreemd, en niets dat er sprak in dat wiegelend muziek, en niets dat er zong aan den Vlaming zijn herte.

Zij speelden och arme ! zuidersch muziek, zij speelden wat lichtzinnig gedacht dichtte, ijdele ziele zong ; zij speelden wat het lichtzinnige volk bejuichte op het bedorven tooneel.... ter hoofdstad van Licht en Beschaving.

Dat peisden die jonge studenten daar, gezeten voor de herberg, alleen aan eenen kant ; en wanluidend was hun dat springend muziek, zoo licht en zoo ijdel..... zoo *fransch*.

Maar al met eens het leefde en het ontsloot op den toren, en langzaam door de zwarte klokgaten vielen elf slagen, en zongen en ronkten, traag en zwaar, veel schooner, o ja, als dier gilden muziek.

« Tijd van komen en tijd van scheiden » zei een der studenten, en opstaande vatten zij de kloek geknobbeld stokken, en horkten nog eenen stond naar het muziek, en keerden hen om, te wege langs de eenzame bane.

Maar al met een keer, der schoot een gedacht « in het brein, » zoo hij zei, van eenen der studenten.

Het muziek op de treë speelde dansend en licht :

« Quand on conspire
Non sans terreur,
On peut se dire
Conspirateur... »

De student keerde hem om, en met krachtige stemme zoo zong hij, dat het helmde alover het volk, het lied van den Leeuw, den ontembaren Leeuw, het lied der zonen van Vlaanderen.

En dreunend galmde het lied langs de bane, terwijl dat de bende vertrok met klinkenden stap te midden der donkere velden.

Zij gingen al zingen in den zwijgenden nacht, en waren reeds daar waar de bane draait.

« Hoor, » sprak een der studenten, en zij zwegen en horkten, en hoorden in de verte de stemme van het zingende volk.

Hoera, hoera ! 't was het lied van den Leeuw ! Hunne stemme had in de herten wedergalmd ; de jongelingen daar hadden 't lied opgevat, en van monde tot monde, van borste tot borste, zette het over te midden des volks.

En nu zong heel de plaatse, het wedergalmd in den nacht.

En zij, de studenten, zij stonden ontroerd, en, al waren zij moede, herzongen het lied, en antwoordden der stemme des volks.

En het lied van den Leeuw verheugde de velden, de Vlaamsche gezangen helaas ! ontwend.

HAROLD.

Lid van « Met Tijd en Vlijt. »
(Vlaamsche Vlagge, IIIe jaar, 1877, p. 45.)

Nota van de Redactie. Wij deelen dit stukje proza van Rodenbach niet mede, omdat het zoo'n meesterstuk is, maar als een bewijs onzer vrome vereering voor den koenen en edelen jongeling, onzen stam en onzer kunst al te vroeg ontruikt. Nog immer stemt het herdenken aan dit smartelijkste aller verliezen ons met eindeloozen weemoed. Wat hadde hij niet kunnen worden, en hoe missen wij hem nog steeds ! Bovenstaande bladzijde, zichtbaar uit Rodenbachs Sturm-und-Drang-tijd, heeft enkel waarde als curiosum ; toch zal elkeen er iets in voelen van dit groote minnende hart, dat luider en luider kloppen ging in gedichten als *Fierheid* en *Ter Venster*.

BERICHT.

Overvloed van stof en gebrek aan tijd dwingen ons eenige opstellen te verschuiven tot de volgende nummers. Niet bang ! Knuppels zijn er voorhanden, en katten ontbreken er niet in dit gezegend einde der 19^e eeuw !

Worden dus beloofd voor later :

Het Nederlandsch letterkundig Congres te Antwerpen.

Albrecht Rodenbach.

Willem Kloos.

Enz., enz..

Antwerpen. — Drukk. DE VOORZORG, Ossenmarkt, 25